

KIS-579 – Gl. *déporter*, Al. (zwangs)verschleppen

(GE da RAH – 29 04 98)

Lenñ a ran en ho roll gerioù evit kentelioù istor ar c'hlasoù dibenn : Gl. *déportation*, Br. *dislec'hiadeg*. Mar 'm eus soñj mat, ez eo bet arveret c'hoazh *dislec'hiañ* er c'herienn *tud dislec'hiet* "personnes déplacées".

E galleg e talvez *déporter* muioc'h eget Al. *verschleppen*, pa'z eo deuet warnañ, ouzhpenn keal an "dislec'hiañ", keal ar "bac'hañ" a oa pal an dislec'hiañ. Setu perak ez eo gwell lakaat da gevatal dezhañ : *kampbac'hañ* (pe, pa vez d'ar c'hamp ment ur gêr evel er Goulag, *trevvac'hañ*). Hon boaz en *Emsav* oa skrivañ *kamp-bac'h* g., *trev-vac'h* b. diwar skouer *toull-bac'h*. E hemañ ez eo *bac'h* doareer *toull* : *toull* a zo *bac'h* "strizh", pe *toull* ma talc'her *tud bac'het* (kemplezh eo treug ar sterioù, rak moarvat ez eus bet goudizh etre Br. *bac'h* "strizh" (Kb. *bach* "small") ha *bac'h* "krog" (Kb. *bach* "hook ; nook"). Koulskoude hep mont betek intent *kamp* ha *trev* evel doareerioù ha skrivañ : *kampbac'h* b., *trevvac'h* b., e kav din e tleomp derc'hel an deveradoù *kampbac'had* "annezad ur c'hamp-bac'h", *trevvac'had* "annezad un drev-vac'h". Na vir ket a zerc'hel ivez ho kinnig diforc'hiñ *kamp bac'hañ* ~ *kamp tolpañ* a zo prizius.

(RAH da GE – 06 05 98)

- ~ Gl. *déportation*, Al. *Verschleppung* ha *Zwangsverschleppung* ;
- ~ Gl. *déporté*, Al. *Zwangsverschleppte(r)* ;
- ~ Gl. *personnes déplacées*, Al. *Veschleppte Personen*, Br. *tud dislec'hiet*.

Evel a skrivit ez eus ouzhpenn se e galleg keal ar "bac'hañ" a oa pal an "dislec'hiañ", pezh a anad er verb Al. *zwangsverschleppen*.

A-du e vefen gant Br. *kampbac'hañ* nemet n'eus ket gant ar verb-se keal an "dislec'hiañ" da Alamagn pe da Reter Europa, rak an dud dastumet ha gousellet evel harzourien pe enebourien ouzh an naziegezh a veze tolpet e Frañs e kampoù pe e prizonioù kent bezañ *dislec'hiet* ; *kampbac'het* e oant endeo a-raok bezañ kaset e-maez Frañs. Gant ar rakger *treuz-* e vefe tu marteze da sevel ur ger all a vefe ennañ keal an "harluiñ" ?

Evit “annezad” (-idi) ar c'hampoù bac'hañ emañ a-du gant *kampbac'had* (-idi).

(GE da RAH – 11 05 98)

A-zivout Gl. *déportation*, e hañval bezañ diaezus deoc'h diouer ur gedrann o tec'heriañ keal ar "bac'hañ" en termen *dislec'hiañ* ha diouer ur gedrann o tec'heriañ keal an "dislec'hiañ" en termenoù *kamp-bac'h*, h.a. An alamaneg, na gil ket rak ar gerioù jamezennek, a lak ar rakger *zwangs-* "destrizh", nann atav pa ra (ac'hoel hervez va geriadur) kenkoulz all gant *Verschleppte*. Ar goulenn a ran eo hemañ : ha pouezus eo dec'heriañ ent ezhleg ar pevar c'heal : "kas", "dre zestrizh", "d'ur c'hamp", "bac'hañ" ? Da'm meno e *-bac'h(añ)* emañ dre ret keal an destrizh ; a-du-rall e-barzh *kampbac'hañ* emañ epleg dre zezren keal ar c'has, rak hent e vez bepred d'ober evit kas tud harzet d'ur c'hamp, hemañ o vezañ war diriad ar vac'hidi koulz ha war diriad ar vac'herion. Da skouer, e Suafrika e grez brezel ar *Boers*, e voe tolpet gant ar Saozon er vro end-eeun merc'hed, bugale, kozhidi, e-barzh kampoù bac'h. Ha ken ret all eo krouiñ un termen evit degouezh an harzerion kaset da gentañ da gampoù bac'h e Frañs ha goude da gampoù bac'h e-maez Frañs ?

(GE da RAH – 31 05 98)

En hon eskemmoù diwezhañ e santen ne gavit ket ho kwalc'h gant ar c'hevatalioù brezhonek a lakaomp a-dal da Gl. *déporter*, Al. (*zwangs*)*verschleppen*. Hag, e gwir, e chom amfraezh e pep hini eus an daou dermen Br. *dislec'hiañ*, *kampbac'hañ* an eil pe egile eus an daou geal lakaet gant an arver war an termenoù gallek hag alamanek, anezho "kas" "dre heg" : forc'hellek eo *dislec'hiañ* e-keñver an heg — rediet e c'hell bezañ tud da gemmañ lec'h dre heg (harzet ha dehentet etrezek ur c'hamp) met ivez da heul an darvoudoù (o tec'hout rak an emgannoù), a se ar rakger Al. *zwangs*-arveret da spisaat ; evit *kampbac'hañ* a lez andec'her keal an dehentiñ a zo lankad kentañ an *déportation*, ar *Zwangsverschleppung*. Setu perak e savan a-du ganeoc'h a-benn ar fin evit kavout un termen ouzhpenn a vo deuet mat, ha pa na ve ket diziouerus, da binvidikaat ar sterva — reñver n'eo ket euver !

Kinnig a ran loc'hañ diwar ar stirann *kas* a zo verb boutin an troiennoù “kaset eo bet d'an toull”, “kaset e voen da Alamagn”. Da verkañ an "heg" e welan ar rakgerioù : *dar-*, *der-*, *han-* :

~ Br. *dargas* a c'haller intent evel "kaset dre zestrizh", Br. *dar-* o kennotañ ar feulster evel e *darblegañ*, *darbrenañ*, *darsaviñ*. A-du-rall e teufe Br. *dargas* e-kichen *argas* ha klevet e ve evel "argas oc'h ambroug" (*de-+argas*).

~ Br. *dergas*, ennañ *der-*, rakger dreistkreñvaat evel e hBr. *dermor* (Br. *derveur*), Br. *derluskañ*, *derouezañ*. Ar rakger *der-*, nebeut arveret c'hoazh, a c'hallfe kennotañ amañ ar feulster ha, dre astenn, an destrizh.

~ Br. *hangas*, ennañ *han-*, rakger a zo dezhañ ur skalfad durc'hadurioù ster kreizet war ar c'healiou "a-ziforc'h" (Br. *handalañ*, *haneilañ*, *hanc'herieg*), "dont er-maez" (Br. *hanvout*), "disrannañ" (Br. *hanbarzhañ*). E *hangas* e sammfe *han-* ar c'heal "dre heg" dre zazvellekaat diwar *hanbarzhañ*.

Hemañ diwezhañ a zibabfen. Hekleviñ a ra an eil d'eben div frazenn evel : "Hanbarzhet e veze ar Re zu e Suafrika." "Hangaset e veze ar Yuzevion da Alamagn e-doug an eil Brezel bed". Deveradoù : *hangased* g. *-idi*, *hangasadur* g., *hangaserezh* g., *hangasadeg* b., *un ezhangased*, *Gouel an Hangasidi*...